

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ
МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД
І ПЕРСПЕКТИВИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
І Всеукраїнської
науково-практичної
конференції**

**18-19 березня 2021 року
м. Одеса**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної
конференції

*18–19 березня 2021 року
м. Одеса*

Одеса
«Астропринт»
2021

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

Координатор проєкту **О. В. Ткачук**

Упорядники, відповідальні секретарі:
кандидат педагогічних наук, доцент **О. В. Ткачук**;
старший викладач **Т. С. Штикало**

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (*протокол № 12 від 31 травня 2021 р.*)

Д28 **Декоративно-прикладне мистецтво в національній системі**
художньо-педагогічної освіти: сучасний досвід і перспективи : тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції (18–19 березня 2021 р., м. Одеса) / коорд. проєкту О. В. Ткачук ; упоряд., відп. секр. : О. В. Ткачук, Т. С. Штикало ; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». — Одеса : Астропринт, 2021. — 92 с.

ISBN 978–966–927–738–1

У виданні представлено тези I Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 18–19 березня 2021 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збирала воедино досвід митців-просвітників, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

УДК 745/749:37(477)(062.552)

ISBN 978–966–927–738–1

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2021

Отриманий досвід в розробці концепції ICR та рішень її дизайну може бути поширено при модернізації та ремонті аудиторного простору художньо-графічного факультету.

Твердохлібова Яніна Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
yanabreadhard@gmail.com

НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧА ПРАКТИКА В ОСВІТНЬОМУ ВЕКТОРІ ПІДГОТОВКИ ХУДОЖНИКІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Ключові слова: освітній вектор, освітня програма, художня підготовка, декоративно-прикладне мистецтво, навчально-творча діяльність, здатність.

Виклики часу й запити сучасного суспільства на високий професіоналізм художників нової генерації передбачають оновлення змісту мистецької освіти на основі нових теоретико-методологічних концепцій, теорії управління педагогічним процесом, теорії навчальної та емоційної регуляції художньої навчально-творчої діяльності особистості. Вирішення нагальних проблем сучасної система підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва потребує нового наукового й методичного обґрунтування змісту структурних складових освітнього вектора «навчання — пізнання — учіння — творчість», організації й дидактичного забезпечення художньо-освітнього процесу. Розгляд окреслених проблем висвітлено в працях учених Е. Антоновича, І. Зязюна, С. Коновець, Н. Ничкало, В. Орлова, І. Пастиря, В. Радкевич, М. Резніченка, О. Рудницької, Г. Сотської, О. Ткачука, І. Туманова та ін. У наукових працях визначені теоретичні та практичні аспекти використання мистецтва в розвитку особистості, розкрита особливість впливу мистецької освіти на формування «людини культури». Учені зазначають, що ключовою проблемою педагогіки мистецтва стає забезпечення знань новими теоріями й інноваційними методиками практичної підготовки художників на основі комплексного засвоєння існуючого багатства художньої національної культури, до-

свіду народних майстрів ручних ремесел та досягнень вітчизняних і зарубіжних художників декоративно-прикладного мистецтва. Парадигму концептуальної ідеї становить вислів всесвітньо відомого українського філософа-просвітителя Г. Сковороди про те, що «у всіх науках і мистецтвах плодом є вірна практика». Саме практика як основа оволодіння ремеслом будь-якого виду декоративно-прикладного мистецтва й формування художньо-образного мислення в матеріалі є предметом методичного обґрунтування змісту навчально-творчої практики — важливої складової процесу підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва в системі художньої освіти. Отже, для продуктивної творчої діяльності в різних видах декоративно-прикладного мистецтва випускник повинен на професійному рівні оволодіти художнім ремеслом, що неможливо без належної практичної підготовки з основ декоративного формоутворення та образотворення. Тому постали питання розробки змістової структури й програмного забезпечення процесу практичної підготовки студентів. У контексті зазначених наукових ідей учених і вимог освітнього стандарту й рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти, а також педагогічного досвіду, викладачі кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки розробили комплексну програму «Навчально-творча практика». Зміст програми укладено як систему практичних модульних завдань для виконання студентами в умовах природного середовища та культурно-мистецьких закладів, народних ремісничих осередків різних регіонів України, у тому числі багатонаціональної Одеської області. Метою комплексної програми навчально-творчої практики є: формування духовної культури особистості майбутнього художника декоративно-прикладного мистецтва — носія національної художньої культури, народних традицій у сучасному життєдіяльнісному просторі українського суспільства; формування художньої здатності на основі розширення та закріплення теоретичних знань з основ декоративного живопису й графіки; вироблення практичних умінь і навичок створювати декоративно стилізоване зображення предметних форм, об'єктів природного середовища, його рослинного й тваринного світу засобами образотворчої мови декоративно-прикладного мистецтва. Програмою визначаються освітні задачі: формування предметної компетентності майбутнього художника, розвиток творчого потенціалу; формування усталеної професійної здатності до виконання на продуктивно якісному рівні функцій творчої діяльності митця. Для досягнення якісно-

го рівня результатів навчально-творчої практики програмою передбачено систему завдань за модулями. Змістова структура завдань для практичного опрацювання студентами в умовах навчально-творчої практики, перш за все, спрямована на: а) оволодіння системою знань з основ декоративного формоутворення та образотворення; б) практичних умінь і навичок професійно створювати творчі доробки в матеріалі засобами художніх технік декоративного живопису та графіки. Такий педагогічний конструкт змісту програмних завдань базується на комплексному навчально-творчому підході до практичних занять в умовах природного середовища (пленера). Це надає можливість студентам у подальшій навчально-творчій діяльності використовувати свої досягнення в процесі виконання завдань програм спеціальності, а саме: «Кераміка», «Гобелен», «Художній розпис тканини (батик)», «Художня обробка металу (ювелірне мистецтво)». Програмний матеріал спрямовано на оволодіння системою знань, професійних умінь, навичок у процесі виконання практичних завдань за темами «Натюрморт», «Пейзаж», «Портрет, фігура людини», а також виконання індивідуального творчого проекту у формі виробу в матеріалі (художніх техніках прикладних видів декоративного мистецтва). Реалізація дидактичного принципу комплексного навчально-творчого підходу сприяє: активізації здатності до творчого ставлення в роботі на основі індивідуального художньо-образного сприйняття природи; формуванню системи знань, умінь, навичок, професійної майстерності, естетичних потреб як форми самореалізації творчого потенціалу особистості; вихованню професійної культури, що є необхідними ознаками продуктивної художньо-творчої діяльності майбутнього художника. За результатами навчально-творчої діяльності під час плернерної практики студент повинен знати: принципи трансформації природних реалістичних форм у декоративні мотиви; виражальні засоби й технологічні особливості декоративного живопису й оригінальної графіки; основні правила побудови декоративної композиції; творчість відомих народних та професійних майстрів. У процесі практичної діяльності студент повинен на професійному рівні оволодіти навичками та вмінням: усвідомлено застосовувати засоби творення декоративної композиції; створювати декоративну живописну навчально-творчу роботу за законами та принципами гармонії кольорів; використовувати інтерпретаційні прийоми стилізації, трансформації реалістичних форм у декоративні; утворювати художньо виразні доробки засобами основ образотворчої мови із застосуванням

технічних прийомів та способів декоративного формоутворення та образотворення; творчо використовувати традиції народного декоративного живопису у власних навчально-творчих доробках. Програмою навчально-творчої практики також передбачено знайомство з об'єктами матеріальної художньої культури, доробками народного декоративно-ужиткового мистецтва, творами професійних майстрів декоративно-прикладного мистецтва (на виставках, у майстернях), артефактами світової культурної й художньої спадщини в галузі декоративного мистецтва та об'єктами національних ремесел безпосередньо в осередках народних промислів, ювелірних і керамічних заводах, ковальнях, фабриках художнього ткацтва, художньої вишивки тощо.

Програма спрямовує студента на процес художньо-продуктивної діяльності в такій поетапній послідовності способів розумово-практичних дій: враження від сприйняття натурного матеріалу; переробка матеріалів вражень в образи стилізованих декоративних форм; безпосереднє зображення стилізованих форм засобами декоративного живопису та графіки. Усі етапи загалом визначають особливості творчо-продуктивного процесу художньої діяльності особистості й ґрунтуються на трьох складових: здатності до естетичного сприйняття природи, художньо-образного мислення та мислення в матеріалі й виразного зображення природи та явищ природного середовища. Ці етапи ґрунтуються на вивченні, аналізі зовнішніх ознак і стану природи, сприйняття формальних відносин локальних кольорів та взаємодії форми з оточенням, застосуванні зображального матеріалу (живописного, графічного), художніх технік та технологій, стильового рішення композиції художнього твору. Окреслені питання розкриваються й вирішуються в процесі практичного оволодіння живописною грамотою, образною мовою в художніх техніках «акварельний живопис», «гуашевий живопис», живопис акріловими фарбами та графічним матеріалами (пастель, вугіль, кольорові олівці, сепія, туш тощо). Важливим завданням навчально-творчої практики є: розвиток у студентів здатностей до активного сприйняття естетичних якостей навчальних постановок та природи навколишнього середовища; мотивація до усвідомленого оволодіння художньо-технічною майстерністю, професійним умінням застосовувати живописні, графічні, композиційні засоби образного утворення зображення, доведеного до рівня художнього твору.

Впродовж навчально-творчої практики керівництво здійснюється викладачем у формі педагогічного супроводу методичних настанов

під час практичної діяльності студента в індивідуальній освітній траєкторії. Дидактичним інструментарієм педагогічного супроводу становлять такі достатньо оформлені форми методичного взаємовпливу, як-от: методика наочного навчання, майстер-клас, педагогічний малюнок, методична настанова на кожному етапі виконання програмного завдання, наочно-інформаційне пояснення положень образотворчої грамоти, образної мови декоративного зображення об'єктів із природи. Структура та змістові компоненти програми «Навчально-творча практика» передбачають можливість вибору студентом індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема, індивідуальний вибір завдань за Європейською кредитно трансферно-накопичувальною системою, що відповідає вимогам стандарту вищої художньої освіти. Модульні завдання програми становлять логічну взаємопов'язану систему завдань, спрямованих на досягнення цілей і результатів навчання студентів.

Педагогічний досвід викладачів художньо-графічного факультету з питань організації й проведення практичних занять в умовах природного середовища (пленеру) висвітлює позитивний результат художньої підготовки студентів впродовж навчально-творчої практики. Таким чином, можна стверджувати що навчально-творча практика — це міцний фундамент оволодіння художнім ремеслом, базисна основа розвитку творчого потенціалу майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва з якісним рівнем сформованої предметної компетентності, як здатності адекватно реагувати на інноваційні процеси в культурному просторі та здійснювати свою творчу діяльність за законами краси упродовж усього життя.